

การเลี้ยงสุกร

เวทสารทำเนียบ

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ISBN 974-682-179-2

การเลี้ยงสุกร

ลิขสิทธิ์

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จัดพิมพ์โดย

สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี

กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0-2653-4493, 0-2653-4444 ต่อ 3356 โทรสาร 0-2653-4934

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2544 จำนวน 20,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545 จำนวน 20,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2546 จำนวน 30,000 เล่ม (ปรับปรุง)

พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2548 จำนวน 17,000 เล่ม (ปรับปรุง)

ผู้เรียบเรียง

นายสัมฤทธิ์ แสนบัว

นางสาวจิรพรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา

นายวิศาล ศรีสุริยะ

นางสุภาวัลย์ บรรเลงทอง

นายกมล ฉวีวรรณ

นางวโรชา เจียมรัมย์

ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์นครราชสีมา

โทร. 0-4431-5444, 0-4424-9296

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสัตว์เล็ก กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์

โทร. 0-2653-4453, 0-2653-4444 ต่อ 3241, 3242

คำนำ

เอกสารคำแนะนำการเลี้ยงสุกรเล่มนี้ ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความรู้พื้นฐานแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย เป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสุกรให้เกษตรกรมีความรู้ด้านการปฏิบัติเลี้ยงดูสุกรอย่างง่าย ๆ ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลกำไรให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร

กรมปศุสัตว์

สารบัญ

หน้า

การเลี้ยงสุกร	1
พันธุ์สุกร	2
การปรับปรุงพันธุ์	7
การปฏิบัติเลี้ยงดู และการจัดการสุกร	9
อาหาร และการให้อาหารสุกร	13
โรงเรือนสุกร	22
การสุขาภิบาล การป้องกันโรค และโรคติดต่อในสุกร	27
การใช้ยาป้องกันและรักษาสุกรเจ็บป่วย	31
การฉีดยาและการจับสุกรตัวโตฉีดยา	33
การเคลื่อนย้ายสุกร	34
ตารางกำหนดวันคลอดแม่สุกร	40
แบบฟอร์มการผสมพันธุ์	42
ทะเบียนแม่สุกรคลอดและหย่านม	42
เอกสารอ้างอิง	43

การเลี้ยงสุกร

ปัจจุบันการเลี้ยงสุกรในประเทศไทยได้มีการพัฒนาการด้านพันธุ์อาหารสัตว์ การจัดการและการสุขาภิบาล จนทัดเทียมกับต่างประเทศ การเลี้ยงสุกรภายในประเทศ แม้จะมีฟาร์มใหญ่ๆ แต่ก็ยังมีเกษตรกรรายย่อยที่ทำการเลี้ยงสุกรรายละ 1-20 ตัว ตามหมู่บ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เกษตรกรรายย่อยดังกล่าวจำเป็นจะต้องได้รับความรู้ในด้านการเลี้ยงสุกรอย่างถูกต้อง เพื่อจะได้นำไปพัฒนาการเลี้ยงสุกรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำการรายได้ให้กับครอบครัว และยังสามารถได้ประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรให้ได้ผลดีด้วย

ปัจจัยที่จะทำให้การเลี้ยงสุกรประสบความสำเร็จประกอบด้วย

1. สุกรพันธุ์ดี
2. อาหารดี
3. โรงเรือนดี
4. การจัดการเลี้ยงดูดี
5. การป้องกันโรคดี

เหตุผลในการเลี้ยงสุกร

1. สุกรสามารถเลี้ยงได้ในจำนวนน้อยตัว เป็นฟาร์มเล็ก ๆ
2. ในการเลี้ยงสุกรต้องการพื้นที่เพียงเล็กน้อย
3. การเลี้ยงสุกรใช้แรงงานน้อย เลี้ยงง่าย
4. ใช้เศษอาหารและของเหลือต่างๆ เป็นอาหารสุกรได้
5. มูลสุกรใช้เป็นปุ๋ยอย่างดี และใช้กับบ่อเลี้ยงปลา เพื่อเพิ่มผลผลิตของการเลี้ยงปลา

6. สุกกรให้ลูกตก ขยายพันธุ์ได้เร็ว
7. การเลี้ยงสุกรเป็นกิจการที่ให้ผลกำไรดี สามารถคืนทุนได้ภายในเวลา 6 เดือน

พันธุ์สุกร

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามการใช้ประโยชน์ คือ

1. ประเภทมัน เป็นสุกรรูปร่างตัวสั้น อ้วนกลม มีมันมาก สะโพกเล็ก โดงช้า เช่น สุกกรพันธุ์พื้นเมืองของประเทศไทย
2. ประเภทเนื้อ รูปร่างจะสั้นกว่าพันธุ์เบคอน ใหญ่และสะโพกใหญ่ เด่นชัด ลำตัวหนาและลึก ได้แก่ พันธุ์คูร์หรือคเจอร์ซี่ เบอร์กเชียร์ แฮมเชียร์ เป็นต้น
3. ประเภทเบคอน รูปร่างใหญ่ ลำตัวยาว มีเนื้อมาก ไขมันน้อย ความหนาและความลึกของลำตัวน้อยกว่าประเภทเนื้อ ได้แก่ พันธุ์แลนต์เรซ ลาร์จไวท์ เป็นต้น

พันธุ์สุกรจากต่างประเทศ และพันธุ์สุกรพื้นเมืองที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย ตามรายละเอียดดังนี้

1. **พันธุ์ลาร์จไวท์** มีถิ่นกำเนิดในประเทศอังกฤษ นำเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 มีสีขาว หูตั้ง ลำตัวยาว กระดูกใหญ่ โครงใหญ่ หน้าสั้น หัวใหญ่ โตเต็มที่น้ำหนัก 200-250 กิโลกรัม ให้ลูกตกเฉลี่ย 9-10 ตัว เลี้ยงลูกเก่ง หย่านมเฉลี่ย 8-9 ตัว มีความแข็งแรง เจริญเติบโตเร็ว คุณภาพซากดี พันธุ์ลาร์จไวท์ เหมาะที่ใช้เป็นทั้งสายพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์

2. พันธุ์แลนด์เรซ มีถิ่นกำเนิดจากประเทศเดนมาร์ก นำเข้ามาในประเทศไทยปี พ.ศ. 2506 มีสีขาวย หูปรก หน้ายาว ลำตัวยาว มีซี่โครงมากถึง 16-17 คู่ (สุกรปกติมีกระดูกซี่โครง 15-16 คู่) โตเต็มที่ 200-250 กิโลกรัม

ให้ลูกดกเฉลี่ย 9-10 ตัว เลี้ยงลูกเก่ง หย่านมเฉลี่ย 8-9 ตัว มีข้อเสียคืออ่อนแอ มักจะมีปัญหาเรื่องขาอ่อน ขาไม่ค่อยแข็งแรง แก้ไขโดยต้องเลี้ยงด้วยอาหารที่มีคุณภาพดี พันธุ์แลนด์เรซเหมาะที่ใช้เป็นสายแม่พันธุ์

3. พันธุ์ดัวร์คเจอร์ซี่ มีถิ่นกำเนิดจากประเทศอเมริกา มีสีแดง หูปรกเป็นส่วนใหญ่ ลำตัวสั้นกว่าลาร์จไวท์ และแลนด์เรซ ลำตัวหนา หลังโค้ง โตเต็มที่ 200-250 กิโลกรัม เป็นสุกรที่ให้ลูกไม่ดกเฉลี่ย 8-9 ตัว เลี้ยงลูกไม่เก่ง

หย่านมเฉลี่ย 6-7 ตัว ลูกสุกรหลังจากอายุ 2 เดือนไปแล้ว เจริญเติบโตเร็ว มีความแข็งแรงทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศทุกชนิด นิยมใช้เป็นสายพ่อพันธุ์เพื่อผลิตลูกผสมจะได้ลูกผสมที่สวยงาม แผ่นหลังกว้าง เจริญเติบโตเร็ว

4. พันธุ์เปียแตรง มีถิ่นกำเนิดจากประเทศเบลเยียม มีสีดำขาวเหลือง ลายสลับ เป็นสุกรที่มีรูปร่างสวยงาม กล้ามเนื้อเป็นมัดๆ แผ่นหลังกว้างเป็นปีก สะโพกเห็นเด่นชัด โตเต็มที่ 150-200 กิโลกรัม มีเปอร์เซ็นต์

เนื้อแดงสูงมาก มีข้อเสียคือ ดิ้นตกใจช็อคตายง่าย และโตช้า ปัจจุบันนิยมใช้ผสมข้ามพันธุ์เป็นพ่อพันธุ์ในการผลิตสุกรขุน

5. สุกรพื้นเมือง เป็นสุกรที่เลี้ยงอยู่ตามหมู่บ้านชนบทพวกชาวเขา ลักษณะโดยทั่วไป จะมีขนสีดำ ท้องยาน หลังแอ่น การเจริญเติบโตช้า ให้ลูกดก และเลี้ยงลูกเก่ง จะมีชื่อเรียกต่างกันไปตามท้องถิ่น เช่น สุกรพันธุ์ไหล่ดำ พันธุ์ควาย พันธุ์ราด พันธุ์พวง สุกรป่า เป็นต้น

5.1 สุกรพันธุ์ไหล่ดำ เลี้ยงตามภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย มีสีดำปนขาว ตามลำตัวจะมีสีดำ ท้องมักมีสีขาว จมูกยาวและแอ่นเล็กน้อย คางย้อย ไหล่กว้าง หลังแอ่น สะโพกเล็ก มีอัตราการเจริญเติบโตและการสืบพันธุ์ได้ดีกว่าสุกรพื้นเมืองอื่นๆ แม่สุกรโตเต็มที่ หนักประมาณ 100-120 กิโลกรัม

5.2 สุกรพันธุ์ราดหรือพวง เลี้ยงตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ มีขนสีดำตลอดตัว มีสีขาวปนแซมบ้างเล็กน้อย จมูกยาว ลำตัวสั้นป้อม หลังแอ่น ใบหูตั้งเล็ก ผิวหนังหยาบ แม่สุกรโตเต็มที่ หนักประมาณ 80-100 กิโลกรัม

5.3 สุกรพันธุ์ควาย เลี้ยงตามภาคเหนือและภาคกลาง มีลักษณะคล้ายสุกรไหล่ดำ แตกต่างกันว่าพันธุ์ควายจะมีสีดำ สุกรพันธุ์ควายมีหูใหญ่ ปรกเล็กน้อย มีรอยย่นตามลำตัว เป็นสุกรที่มีขนาดใหญ่กว่าสุกรพื้นเมืองพันธุ์อื่น แม่สุกรโตเต็มที่หนักประมาณ 100-125 กิโลกรัม

5.4 สุกรป่า เลี้ยงตามภาคต่างๆ ทั่วไป มีขนหยาบแข็ง สีน้ำตาลเข้มหรือสีดำเข้ม หรือสีดอกเลา หนังหนา หน้ายาว จมูกยาวและแหลมกว่าสุกรพื้นเมือง ขาเล็กและเรียวยาว คุบราดเปรี้ยว ที่พบมีอยู่ 2 พันธุ์ คือพันธุ์หน้ายาว และพันธุ์หน้าสั้น แม่สุกรโตเต็มที่หนักประมาณ 80 กิโลกรัม

นอกจากนี้ก็มีสุกรพันธุ์แฮมเชอร์ เบอร์กเชอร์ และเหมยซาน ที่นำเข้ามาทดลองเลี้ยงดูในประเทศไทย แต่ไม่นิยมเลี้ยงแพร่หลาย ที่นิยมเลี้ยงกันมากมีเพียง 3 พันธุ์เท่านั้น คือ ลาร์จไวท์ แลนด์เรซ และคัวร์เจอร์ซี่

ส่วนสุกรลูกผสมที่ผลิตเป็นสุกรขุน นิยมใช้สุกรสามสายพันธุ์คือ ดูริอคเจอร์ซี่ x แลนด์เรซ-ลาร์จไวท์ (โดยใช้พ่อพันธุ์แท้ดูริอคเจอร์ซี่ และแม่ลูกผสมแลนด์เรซ-ลาร์จไวท์)

สุกรพันธุ์แฮมเชียร์

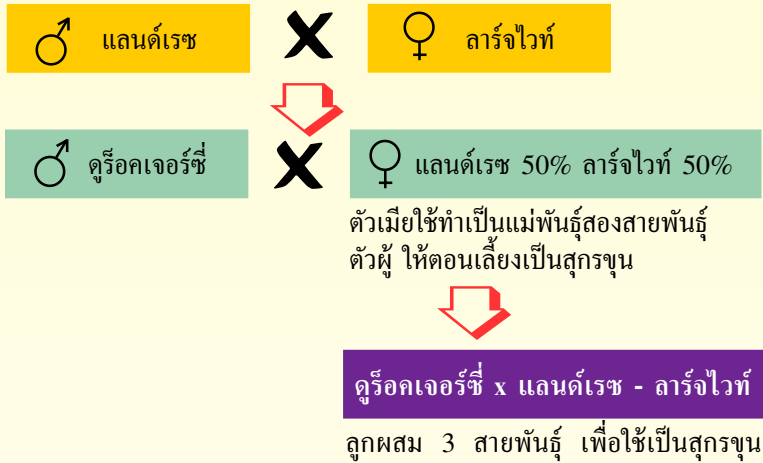

สุกรพันธุ์แฮมชาน

สุกรลูกผสมที่เหมาะสมในการใช้เลี้ยงสุกรขุน

การเลี้ยงสุกรพันธุ์แท้พันธุ์ใดพันธุ์หนึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้นจึงนิยมนำพันธุ์แท้มาผสมข้ามพันธุ์ เพื่อให้ลูกที่เกิดขึ้นมีลักษณะของเฮตเตอร์โรซิส (Heterosis) หรือ ไฮบริดวิกเกอร์ (Hybrid Vigor) หรือเรียกว่าพลังอึดแจ กล่าวคือ ตัวลูกที่เกิดจากพ่อแม่ต่างพันธุ์กันนำมาผสมพันธุ์จะให้ผลผลิต เช่น การเจริญเติบโต ความแข็งแรง ดีกว่าค่าเฉลี่ยของการให้ผลผลิตจากพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่ให้กำเนิด สุกรลูกผสมสองสายพันธุ์ สามสายพันธุ์ หรือสี่สายพันธุ์ สามารถนำมาใช้เป็นสุกรขุนได้เช่นกัน แต่สากลนิยมทั่วไปมักใช้สุกรลูกผสมสามสายพันธุ์เป็นสุกรขุน คือ ดูริอคเจอร์ซี่ x แลนด์เรซ - ลาร์จไวท์ โดยใช้แม่สองสายพันธุ์คือ แลนด์เรซ x ลาร์จไวท์ หรือ ลาร์จไวท์ x แลนด์เรซ ซึ่งถือว่าเป็นสายแม่พันธุ์ที่มีคุณสมบัติการผลิตลูกดีที่สุด ส่วนพ่อสุดท้ายจะใช้พ่อพันธุ์แท้เป็นพันธุ์ดูริอคเจอร์ซี่ หรืออีกทางเลือกคือใช้พ่อพันธุ์แท้ เช่น ดูริอคเจอร์ซี่, ลาร์จไวท์, แลนด์เรซ ผสมกับแม่พันธุ์แท้ เช่น พันธุ์แลนด์เรซ, ลาร์จไวท์, ดูริอคเจอร์ซี่ จะได้ลูกผสมสองสายพันธุ์ใช้เป็นสุกรขุนได้ตามแผนผังด้านล่าง

1. สุกรลูกผสมสามสายพันธุ์เพื่อใช้เป็นสุกรขุน

2. สุกรลูกผสมสองสายพันธุ์ เพื่อใช้เป็นสุกรขุน

การใช้สุกรขุนสองสายพันธุ์ ใช้ในกรณีที่เรามีแม่พันธุ์แท้อยู่แล้ว สุกรสองสายพันธุ์สามารถใช้เป็นสุกรขุนได้เป็นอย่างดี จะขึ้นอยู่กับสุดท้าย ถ้าเป็นพ่อพันธุ์ดูรีอกเจอร์ซี่ มักจะให้ลูกสองสายพันธุ์ที่แข็งแรงกว่า อย่างไรก็ตาม การผลิตสุกรขุนสองสายพันธุ์ จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าสุกรลูกผสมสามสายพันธุ์ เนื่องจากแม่สุกรพันธุ์แท้จัดหาเข้ามาในราคาที่สูงและมักจะอ่อนแอกว่าแม่สุกรลูกผสมสองสายพันธุ์

การปรับปรุงพันธุ์

หลักในการปรับปรุงพันธุ์สุกรนั้นมี 2 ข้อดังนี้

1. การคัดเลือกพันธุ์

สุกรที่จะใช้ทำพันธุ์นั้นจะคัดเลือกจากลักษณะภายนอกและจากพันธุ์ประวัติ การคัดเลือกจากลักษณะภายนอก เช่น รูปร่างลักษณะ ถูกต้องตามสายพันธุ์ พิจารณาความแข็งแรงของขา ขาไม่แอ่นเหมือนตีนเป็ด ลำตัวยาว อวัยวะเพศปกติ เต้านมไม่ต่ำกว่า 12 เต้า หัวนมไม่บอด ส่วนจากพันธุ์ประวัติได้จากการทดสอบพันธุ์ คู่อตรา การเจริญเติบโต ประสิทธิภาพการใช้อาหาร

ความหนาไขมันสันหลัง และผลผลิตจากแม่พันธุ์ (ลูกตก)

2. การผสมพันธุ์

เมื่อคัดเลือกพันธุ์ได้แล้วก็นำมาผสมพันธุ์เพื่อผลิตลูกต่อไป อย่างไรก็ตามจำเป็นจะต้องนำสุกรจากที่อื่นเข้ามาปรับปรุงด้วย เพื่อป้องกันเลือดชิด สุกรเพศผู้จะเริ่มใช้ผสมพันธุ์เมื่ออายุ 8 เดือนขึ้นไป ส่วนเพศเมียเริ่มใช้ผสมพันธุ์เมื่ออายุ 7-8 เดือน น้ำหนักประมาณ 100-120 กิโลกรัม สุกรแม่พันธุ์ควรจะให้ลูกครอกแรกเมื่ออายุได้ 1 ปี แม่สุกรเป็นสัตว์แต่ละรอบระยะเวลาห่างกัน 21 วัน ตั้งท้อง 114 วัน ควรทำการผสมแม่พันธุ์ 2 ครั้ง ห่างกัน 24 ชั่วโมง (เช้า-เช้า หรือ เย็น-เย็น) หรือมากกว่า 2 ครั้ง ยิ่งดี โดยเริ่มผสมพันธุ์ในวันที่สองของการเป็นสัตว์

แม่สุกรที่คลอดลูกแล้ว ควรหย่านมเมื่อลูกอายุ 4 สัปดาห์ และแม่สุกรจะเป็นสัตว์หลังจากหย่านมภายใน 3-10 วัน ทำการผสมพันธุ์ต่อได้เลย แม่สุกรควรให้ลูกปีละไม่ต่ำกว่า 2 ครอก และผลิตลูกได้ไม่ต่ำกว่า 15 ตัว/แม่/ปี ในแม่สุกรพันธุ์แท้ ส่วนแม่สุกรลูกผสม (แลนด์เรซ-ลาร์จไวท์) ควรผลิตลูกได้ไม่ต่ำกว่า 18 ตัว/แม่/ปี แม่สุกรที่ผสมไม่ติดเกิน 3 ครั้ง ควรคัดออกจากฝูง

การผสมพันธุ์มี 2 วิธี

1. ผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ โดยใช้

พ่อพันธุ์ผสมกับแม่พันธุ์ ในอัตราส่วน 1:10 พ่อพันธุ์สามารถใช้ ผสมพันธุ์จนถึงอายุ 3-4 ปี ขบวนการที่พ่อพันธุ์ขึ้นทับและผสมตัวเมีย ใช้เวลา 3-20 นาที จะมีสุจิออกมาประมาณ

250 ซีซี. หรือระหว่าง 100-500 ซีซี. การหลั่งน้ำเชื้อจะประกอบด้วย 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ใช้เวลา 1-5 นาที สุกรเพศผู้จะจับน้ำหล่อลื่นใสๆ ออกมา ซึ่งไม่มีตัวอสุจิอยู่เลย มีประมาณ 5-20% ของน้ำเชื้อทั้งหมด

ระยะที่ 2 ใช้เวลา 2-5 นาที ต่อจากระยะแรก ซึ่งเป็นส่วนที่มีตัวอสุจิประมาณ 30-50% ของน้ำเชื้อทั้งหมด

ระยะที่ 3 ใช้เวลา 3-4 นาที ต่อจากระยะที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนที่มีตัวอสุจิน้อย จะฟอร์มเป็นเม็ดสากูกันไม่ให้อสุจิไหลออกมาจากช่องคลอด ซึ่งมีประมาณ 40-60% ของน้ำเชื้อทั้งหมด เมื่อหมดระยะที่ 3 แล้ว ตัวผู้จะค่อยๆ ลงจากตัวเมีย

2. ผสมเทียม โดยการฉีดน้ำเชื้อสุกรตัวผู้เข้าในอวัยวะเพศเมียในขณะที่

ที่ตัวเมียเป็นสัดเต็มที่ ในปัจจุบันฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ และขนาดกลางนิยมใช้การผสมเทียมมาก เนื่องจากมีข้อดีหลายข้อ เช่น ได้พ่อพันธุ์ที่มีคุณภาพดี ประหยัดค่าอาหารที่ใช้เลี้ยงพ่อพันธุ์ ผสมเทียมใช้พ่อพันธุ์กับ

แม่พันธุ์ในอัตราส่วน 1:50 และเกษตรกรรายย่อยสามารถทำการผสมเทียมเองได้ วิธีการผสมเทียมง่ายและสะดวก หน่วยงานของกรมปศุสัตว์ เช่น ศูนย์วิจัยการผสมเทียมมีบริการผสมเทียมในสุกรและที่ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์นครราชสีมา จำหน่ายน้ำเชื้อสุกรในราคาถูก

การปฏิบัติเลี้ยงดู และการจัดการสุกร

1. การจัดการพ่อสุกร พ่อสุกรที่จะนำมาใช้เป็นพ่อพันธุ์ ควรมียุ 8 เดือนขึ้นไป ให้อาหารโปรตีน 16 เปอร์เซ็นต์ ให้กินอาหารวันละ 2 กิโลกรัม ขึ้นอยู่กับสภาพของพ่อสุกรด้วยว่าไม่อ้วนและพอมเกินไป

2. การจัดการแม่สุกร ให้อาหารโปรตีน 16 เปอร์เซ็นต์ ให้กินอาหารวันละ 2 กิโลกรัม แม่สุกรสาวควรมียุ 7-8 เดือน น้ำหนัก 100-120 กิโลกรัม จึงนำมาผสมพันธุ์ (เป็นสัดครั้งที่ 2-3) ผสมพันธุ์ 2 ครั้ง (เช้า-เช้า, เย็น-เย็น) เมื่อผสมพันธุ์แล้วควรลดอาหารให้เหลือ 1.5-2 กิโลกรัม เมื่อตั้งท้องได้ 90-108 วัน ควรเพิ่มอาหารเป็น 2-2.5 กิโลกรัม และเมื่อตั้งท้องได้ 108 วัน-คลอดลูก ให้ลดอาหารลงเหลือ 1-1.5 กิโลกรัม (ปกติสุกรจะตั้งท้องประมาณ 114 วัน) แม่สุกรควรอยู่ในสภาพปานกลางคือไม่อ้วน หรือพอมเกินไป แม่สุกรจะให้ลูกดีที่สุดในครอกที่ 3-5 และควรคัดแม่สุกรออกในครอกที่ 7 หรือ 8 (แม่สุกรให้ลูกเกินกว่าครอกที่ 7 ขึ้นไป มักจะให้จำนวนลูกสุกรแรกคลอดมีชีวิต และจำนวนลูกสุกรหย่านมลดลง)

2.1 การจัดการแม่สุกรก่อนคลอด ระวังอย่าให้แม่สุกรเจ็บป่วยหรือท้องผูก ควรจัดการดังนี้

2.1.1 แม่สุกรก่อนคลอด 7 วัน ให้อาบน้ำด้วยสบู่ทำความสะอาดแม่สุกร โดยเฉพาะราวนม บั้นท้าย อวัยวะเพศ แล้วพ่นอบด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค (ละลายน้ำ ตามอัตราส่วน) และพ่นยามาพยาธิภายนอก แล้วนำเข้าคอกคลอด

2.1.2 ก่อนแม่สุกรคลอด 4 วัน ควรลดอาหารลงเหลือ 1-1.5 กิโลกรัม/วัน ควรผสมรำละเอียดเพิ่มอีก 20 เปอร์เซ็นต์ในอาหาร โดยให้แม่สุกรกิน 4-6 วันก่อนคลอด หรือผสมแม็กนีเซียมซัลเฟต (ดีเกลือ) ประมาณ 10 กรัม โดยคลุกอาหารให้ทั่วให้แม่สุกรกินวันละครั้ง 1-3 วันก่อนคลอด เพื่อป้องกันแม่สุกรท้องผูก ช่วยลดปัญหาแม่สุกรคลอดยาก

2.1.3 แม่สุกรปกติตั้งท้อง 114 วัน \pm 3 วัน ถ้าแม่สุกรตั้งท้อง 114 วันแล้วยังไม่คลอด หากเกรงว่าจะมีปัญหาคลอดยาก ให้ฉีดด้วยฮอร์โมน

ลูทาไลท์ 2 ซีซี. (Hormone Prostaglandin F_{2α}) เข็มกล้ำเนื้อแม่สุกร จะช่วยทำให้แม่สุกรคลอดลูกภายใน 36 ชั่วโมง เป็นการป้องกันลูกสุกรตาย เนื่องจากการผิดปกติของการตั้งท้องของแม่สุกร

2.1.4 ดูแลแม่สุกรอย่างใกล้ชิดคอยให้ แม่สุกรป่วย เช่น สังเกตรางอาหารว่าแม่สุกรกินอาหารหมด หรือไม่ ถ่ายอุจจาระเป็นเม็ดกระสุน ท้องเสีย หอบแรง เป็นต้น ถ้าแม่สุกรป่วยก็ควรรักษาตามอาการ

2.1.5 คอกคลอด ก่อนนำแม่สุกรเข้า คอกคลอด คอกคลอดต้องสะอาด รางหรือฟันทิ้งด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค และโรยปูนขาว ต้องมีการพักคอกไว้อย่างน้อย 7 วัน ซึ่งจะเป็นการตัดวงจรของเชื้อโรค

3. การจัดการลูกสุกรเมื่อคลอด แม่สุกรก่อนคลอด 24 ชั่วโมง เมื่อบีบเต้านมจะมีน้ำนมไหลออกมาจากเต้านม ลูกสุกรแรกคลอดควรดูแลปฏิบัติดังนี้

3.1 ใช้ผ้าที่สะอาดหรือฟางเช็ดตัวลูกสุกรให้แห้ง ควักเอาน้ำเมือกในปากและในจมูกออก

3.2 การตัดสายสะดือ ใช้ด้ายผูกสายสะดือให้ห่างจากพื้นที่ท้องประมาณ 1-2 นิ้ว ตัดสายสะดือด้วยกรรไกร ทารอยแผลด้วยทิงเจอร์ไอโอดีน เพื่อฆ่าเชื้อโรค

3.3 ตัดเขี้ยวออกให้หมด (เขี้ยวมี 8 ซี่ ข้างบน 4 ซี่ ข้างล่าง 4 ซี่) การตัดเขี้ยวให้ใช้กรรไกรตัดเขี้ยวที่มีขายตามร้านขายอุปกรณ์การเลี้ยงสุกร หรือใช้คีมปอกสายไฟหรือกรรไกรตัดเล็บขนาดใหญ่ การตัดเขี้ยวเพื่อป้องกันลูกสุกรกัดเต้านมแม่สุกรเป็นแผลในขณะแย่งดูนม

ไฟกกลูกสุกร

กล่องกระสอบ

3.4 รีบนําลูกสุกรกินนมน้ำเหลือง จากเต้านมแม่สุกร ในนมน้ำเหลืองจะมีสารอาหาร และภูมิคุ้มกันโรค ปกติในนมน้ำเหลืองจะมีอยู่ ประมาณ 36 ชั่วโมง หลังคลอด จากนั้นจะ เปลี่ยนเป็นนํานมธรรมดา

ใช้กล่องกระสอบแทนไฟกก

4. การจัดการลูกสุกรแรกคลอด-หย่านม

4.1 ลูกสุกรในระยะ 15 วันแรก

ต้องการความอบอุ่น ต้องจัดหาไฟกก ใช้หลอดไฟขนาด 100 แสงเทียน มีโคมไฟ อุณหภูมิประมาณ 32-34 องศาเซลเซียส หลังจากผ่าน 15 วันแรก ไปแล้วใช้กล่องกระสอบแทนไฟกกซึ่งจะลดการสิ้นเปลืองค่าไฟฟ้า ลูกสุกร จะเข้าไปนอนในกล่องกระสอบด้วยความอบอุ่น (กล่องกระสอบทำด้วยโครง เหล็กเส้น 3 หุน ยาว 80 เซนติเมตร กว้าง 35 เซนติเมตร สูง 35 เซนติเมตร แล้วสวมด้วยกระสอบปลายข้าว)

4.2 ลูกสุกรอายุ 1-3 วัน ให้ฉีดธาตุเหล็ก เข้ากล้ามเนื้อตัวละ 2 ซีซี. เพื่อป้องกันโรคโลหิตจาง

4.3 ลูกสุกรอายุ 10 วัน เริ่มให้อาหารสุกร นมหรืออาหารสุกรอ่อน (อาหารเลียราง) เพื่อฝึกให้ลูก สุกรกินอาหาร โดยให้กินทีละน้อยแต่บ่อยครั้ง

4.4 ลูกสุกรทั่วไปหย่านมเมื่ออายุ 28 วัน (4 สัปดาห์)

5. การจัดการลูกสุกรเมื่อหย่านม

5.1 หย่านมลูกสุกรเมื่ออายุ 28 วัน น้ำหนักประมาณ 6 กิโลกรัม ควรย้ายแม่สุกรออกไปก่อนให้ลูกสุกรอยู่ในคอกเดิมสัก 3-5 วัน แล้วจึงย้ายลูกออกไปคอกอนุบาล เพื่อป้องกันลูกสุกรเครียด และควรใช้วิตามินหรือยาปฏิชีวนะละลายน้ำให้ลูกสุกรกินหลังจากหย่านมประมาณ 3-5 วัน

5.2 ลูกสุกรอายุ 6 สัปดาห์ ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคหิวาต์สุกร และฉีดวัคซีนซ้ำทุกๆ 6 เดือน ในสุกรพ่อแม่พันธุ์ (วัคซีนมีความคุ้มโรคได้ประมาณ 6-12 เดือน)

5.3 ลูกสุกรอายุ 7 สัปดาห์ ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย และฉีดวัคซีนซ้ำทุกๆ 4-6 เดือน ในสุกรพ่อแม่พันธุ์ (วัคซีนมีความคุ้มโรคได้ประมาณ 4-6 เดือน)

5.4 ลูกสุกรอายุ 2 เดือนครึ่ง ควรให้ยาถ่ายพยาธิ และให้ซ้ำหลังจากให้ครั้งแรก 21 วัน ในสุกรพ่อแม่พันธุ์ควรถ่ายพยาธิทุกๆ 6 เดือน

6. การจัดการแม่สุกรหลังคลอด

6.1 ฉีดยาปฏิชีวนะให้แม่สุกรหลังคลอดทันทีที่ติดต่อกันเป็นเวลา 1-2 วัน เพื่อป้องกันมดลูกอักเสบ (ยาเพนสเตร็ป, แอมพิซิลิน, เทอร์รามัยซิน เป็นต้น)

6.2 หลังคลอด 1-3 วัน ควรให้อาหารแม่สุกรแต่น้อย (วันละ 1-2 กิโลกรัม) และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนให้อาหารเต็มทีเมื่อหลังคลอด 14 วัน (ให้อาหารวันละ 4-6 กิโลกรัม) หรือหากแม่สุกรมีลูกเกิน 10 ตัวขึ้นไป อาจจะให้ให้อาหารแม่สุกรเลี้ยงลูก 8-10 กิโลกรัมต่อวัน หลังจากคลอด 14-28 วัน หรือจนกระทั่งแม่สุกรหย่านม ระวังอย่าให้แม่สุกรพอมเมื่อหย่านม ซึ่งจะมีผลทำให้แม่สุกรไม่สมบูรณ์พันธุ์ และโทรมมาก แม่สุกรหลังหย่านมควรขังรวมกันคอกละประมาณ 2-5 ตัว

การขังแม่สุกรรวมกัน

(ขนาดใกล้เคียงกัน) เพื่อให้เกิดความเครียดจะเป็นสัตว์ได้ง่ายและจะเป็นสัตว์ภายใน 3-10 วัน ถ้าแม่สุกรเป็นสัตว์ให้ทำการผสมพันธุ์ได้เลย

6.3 ปัญหาแม่สุกรไม่เป็นสัตว์ สุกรสาวหรือแม่สุกรหลังจากหย่านมแล้วไม่เป็นสัตว์ หรือเป็นสัตว์เจ็บ จะพบเห็นได้บ่อยๆ มีวิธีแก้ไขดังนี้

6.3.1 ต้อนแม่สุกรมาขังรวมกัน เพื่อให้เกิดความเครียด

6.3.2 เลี้ยงพ่อสุกรอยู่ใกล้ๆ หรือให้พ่อสุกรเข้ามาสัมผัสแม่สุกรบ้าง

6.4 การผสมพันธุ์เพื่อให้ได้ลูกดก

6.4.1 คัดเลือกสายแม่พันธุ์ เช่น ควรใช้แม่พันธุ์ลาร์จไวท์, แม่พันธุ์แลนด์เรซ หรือลูกผสมแลนด์เรซ-ลาร์จไวท์

6.4.2 ผสมเมื่อแม่สุกรเป็นสัตว์เต็มที ซึ่งจะทำให้ไข่ตกมาก จะอยู่ในช่วงวันที่ 2-3 ของการเป็นสัตว์ ผสม 2 ครั้ง ห่างกัน 24 ชั่วโมง (เช้า-เช้า หรือ เย็น-เย็น)

6.4.3 ถ้ามีพ่อสุกรหลายตัว และผลิตสุกรขุนเป็นการค้า ควรใช้พ่อสุกร 2 ตัว ผสมสลับกัน จะให้ลูกจำนวนมากขึ้น

6.4.4 แม่สุกรหลังจากหย่านมแล้ว 1 วัน ควรเพิ่มอาหารให้จนกระทั่งเป็นสัตว์ โดยให้อาหารวันละ 3-4 กิโลกรัม (ไม่เกิน 15 วัน) เพื่อทำให้ไข่ตกมากขึ้น และเมื่อผสมพันธุ์แล้ว ให้ลดอาหารแม่สุกรลงเหลือวันละ 1.5-2 กิโลกรัม ตามปกติ

อาหาร และการให้อาหารสุกร

สุกรเป็นสัตว์กระเพาะเดี่ยว ไม่สามารถย่อยอาหารที่มีเยื่อใยมากได้ดี เหมือนสัตว์กระเพาะรวม (โค กระบือ) ระบบการย่อยอาหารมีหน้าที่ย่อยอาหารที่สุกรกินเข้าไปให้แตกตัวจนมีขนาดเล็กลง เพื่อสามารถดูดซึมไปใช้เสริมสร้างส่วนต่างๆ ของร่างกาย สุกรมีความต้องการโภชนาที่ครบถ้วน คำว่าโภชนาที่นั้น หมายถึง สารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายประกอบด้วย 6 ชนิดคือ

1. **น้ำ** ให้น้ำสะอาดแก่สุกรตลอดเวลา ปกติสุกรจะกินน้ำประมาณ 5-20 ลิตรต่อวัน ตามขนาดของสุกร

2. **โปรตีน** มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของสุกร ช่วยสร้างเนื้อเยื่อ และเป็นส่วนประกอบหลักที่สำคัญของร่างกายสัตว์ โปรตีนประกอบด้วย กรดอะมิโนอยู่ประมาณ 30 ชนิด กรดอะมิโนที่จำเป็น 10 ชนิด ได้แก่ ไลซีน เมทไธโอนีน ทริพโตเฟน อาร์ยีนิน ฮิสทีดีน ไอโซลูซีน ลูซีน อาลานีน ทรีโอนีน และวาเลีน

3. **คาร์โบไฮเดรต** เป็นอาหารที่ให้พลังงานที่เรียกง่าย ๆ ว่าอาหาร แป้งและน้ำตาล รวมไปถึงเยื่อใยที่เป็นส่วนประกอบในวัตถุดิบอาหารสัตว์

4. **ไขมัน** เป็นอาหารที่ให้พลังงาน เช่นเดียวกับคาร์โบไฮเดรต แต่ให้พลังงานสูงกว่าคาร์โบไฮเดรต 2.25 เท่า

5. **แร่ธาตุ** แร่ธาตุเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุด สำหรับการทำงานของ ร่างกาย มีหน้าที่เสริมสร้างกระดูก และต้านทานโรค ในร่างกายสุกรมีแร่ธาตุ มากกว่า 40 ชนิด ส่วนที่จำเป็นและสำคัญต่อร่างกาย ได้แก่ แคลเซียม ฟอสฟอรัส โซเดียม คลอรีน เหล็ก ทองแดง ไอโอดีน กำมะถัน สังกะสี แมงกานีส โคบอลต์ โปแตสเซียม แมกนีเซียม และซิลิเนียม

6. **วิตามิน** เป็นสารประกอบอินทรีย์ มีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโต และการดำรงชีวิต วิตามินมีมากถึง 50 ชนิด ส่วนที่จำเป็นในร่างกายสัตว์ ได้แก่ วิตามิน เอ ดี อี บี2 (ไรโบฟลาวิน) ไนอาซีน กรดแพนโทนิค โคลีน ไบโอติน และบี12 เป็นต้น

วัตถุดิบอาหารสัตว์

1. **อาหารประเภทโปรตีน** ได้มาจากพืชและสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 **อาหารโปรตีนที่ได้จากพืช** ได้แก่

1.1.1 **กากถั่วเหลือง** เป็นอาหารโปรตีนจากพืชที่ดีที่สุด ได้มาจากถั่วเหลืองที่สกัดน้ำมันออก มีโปรตีนอยู่ระหว่าง 40-44 เปอร์เซ็นต์ ใช้เป็นอาหารสุกรในรูปของกากถั่วเหลืองสกัดน้ำมันด้วยสารเคมี (เป็นเกล็ด, แวน)

และรูปของกากถั่วเหลืองอัดน้ำมัน (แผ่นเค้ก) โปรตีนจากกากถั่วเหลืองมีกรดอะมิโนที่จำเป็นสมดุลย์ เหมาะในการใช้เลี้ยงสุกรทุกระยะการเจริญเติบโต ในเมล็ดถั่วเหลืองดิบไม่เหมาะแก่การนำมาใช้เลี้ยงไก่ และสุกร ทั้งนี้เพราะเมล็ดถั่วเหลืองดิบมีสารพิษชนิดที่เรียกว่า “ตัวยับยั้งทริปซิน” (Trypsin inhibitor) อยู่ด้วย สารพิษนี้จะมีผลไปขัดขวางการย่อยโปรตีนในทางเดินอาหาร ถั่วเหลืองที่เหมาะสมสำหรับใช้ผสมอาหารเลี้ยงสุกรนม อาหารครีฟฟีด อาหารสุกรอ่อน อาหารสุกรเล็ก ได้แก่ถั่วเหลืองอบไขมันสูง (ถั่วเหลืองซึ่งผ่านขบวนการอบให้สุก โดยไม่ได้สกัดน้ำมันออกมีโปรตีน 38%) ส่วนสุกรเล็ก และสุกรขนาดค่อนข้างโตป็นิยมใช้กากถั่วเหลืองสกัดน้ำมันด้วยสารเคมี

1.1.2 กากถั่วลิสง เป็นผลผลิตพลอยได้จากการสกัดน้ำมันออก มีโปรตีนอยู่ประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ การใช้กากถั่วลิสงอย่างเดียวในอาหาร จะทำให้สุกรเจริญเติบโตช้า เนื่องจากความไม่สมดุลย์ของกรดอะมิโน ดังนั้นจึงควรใช้กากถั่วลิสงร่วมกับกากถั่วเหลือง และปลาป่นด้วย การเก็บรักษา กากถั่วลิสง ถ้ามีความชื้นสูงจะเสียเร็วเนื่องจากถั่วลิสงเป็นพืชที่มีน้ำมันมาก จึงเก็บไว้นานไม่ได้ จะเกิดการเหม็นหืนและมีราเกิดได้ง่าย ซึ่งอาจจะสร้างสารพิษ “อะฟลาท็อกซิน” ซึ่งเป็นอันตรายต่อสัตว์ ดังนั้นควรจะใช้แต่ กากถั่วลิสงที่ใหม่ มีไขมันต่ำ และควรเก็บไว้ในที่ไม้อร้อนและชื้น

1.1.3 กากเมล็ดฝ้าย เป็นผลผลิตพลอยได้จากการสกัดน้ำมัน ออกจากเมล็ดฝ้าย จะมีโปรตีนประมาณ 40-45 เปอร์เซ็นต์ กากเมล็ดฝ้าย มีสารพิษที่มีชื่อว่า “ก๊อสซิพอล” ซึ่งเป็นสารที่ละลายในน้ำมัน จึงเป็นเหตุให้การให้อาหารในชนิดจำกัดไม่ควรเกิน 10 เปอร์เซ็นต์ การใช้ในระดับสูงจะทำให้การเจริญเติบโตช้าลง นอกจากนี้การใช้กากเมล็ดฝ้ายควรจะต้องเติมกรดอะมิโน ไลซีนสังเคราะห์ลงไปด้วย

1.1.4 กากมะพร้าว เป็นวัตถุดิบพลอยได้จากโรงงานสกัดน้ำมันมะพร้าว ถั่วอัดน้ำมันออกใหม่ๆ จะมีกลิ่นหอมน่ากิน มีโปรตีนประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ถ้าใช้กากมะพร้าวในระดับสูงเลี้ยงสุกรระยะการเจริญเติบโต และขุน จะทำให้การเจริญเติบโตของสุกรช้า ดังนั้นควรจะใช้ในระดับ 10-15 เปอร์เซ็นต์

1.1.5 กากเมล็ดนุ่น เมื่อสกัดน้ำมันออกแล้วจะมีโปรตีนประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ เหมาะที่จะใช้เลี้ยงสุกรรุ่นมากกว่าสุกรระยะอื่นในปริมาณไม่เกิน 15 เปอร์เซ็นต์ กากเมล็ดนุ่นจะทำให้ไขมันจับแข็งตามอวัยวะในร่างกายต่างๆ เช่น ลำไส้ เป็นต้น

1.2 อาหารโปรตีนที่ได้จากสัตว์ ได้แก่

1.2.1 ปลาป่น เป็นอาหารโปรตีนที่ได้จากสัตว์ที่ดีที่สุด มีโปรตีนอยู่ระหว่าง 50-60 เปอร์เซ็นต์ คุณภาพของปลาป่นขึ้นอยู่กับชนิดของปลาที่ใช้ทำปลาป่น และสิ่งอื่นปะปนมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งกรรมวิธีการผลิตปลาป่น เช่น ถ้าให้ความร้อนสูง ทำให้คุณค่าทางอาหารต่ำลง ปริมาณกรดอะมิโนในปลาป่นจะต่ำลงเรื่อยๆ ปลาป่นมีคุณค่าทางอาหารสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับโปรตีนจากพืช แต่ถ้าใช้ในอาหารปริมาณสูงและใช้เลี้ยงสุกรตลอดระยะถึงส่งตลาดจะทำให้เนื้อมึนลิ้นคาวจัด ดังนั้นจึงควรใช้ในระหว่าง 3-15 เปอร์เซ็นต์

1.2.2 เลือดแห้ง ได้จากโรงฆ่าสัตว์ มีโปรตีนค่อนข้างสูง 80 เปอร์เซ็นต์ เป็นโปรตีนที่ย่อยยาก ทำให้การเจริญเติบโตของสุกรต่ำลง ควรใช้ร่วมกับอาหารโปรตีนชนิดอื่นๆ ไม่ควรใช้เกิน 5 เปอร์เซ็นต์

1.2.3 หางนมผง มีโปรตีนปริมาณ 30-40 เปอร์เซ็นต์ และเป็นโปรตีนที่ย่อยง่ายแต่มีราคาแพง จึงนิยมใช้กับอาหารลูกสุกรเท่านั้น

1.2.4 ขนไก่ป่น เป็นอาหารที่ได้จากผลิตผลพลอยได้จากโรงงานฆ่าไก่ มีโปรตีนค่อนข้างสูงถึง 85 เปอร์เซ็นต์ แต่มีคุณค่าทางอาหารเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นโปรตีนที่ไม่สามารถย่อยได้

2. อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต (แป้งและน้ำตาลให้พลังงาน)

2.1 ปลายข้าว ปลายข้าวและรำละเอียดเป็นผลิตผลพลอยได้จากการสีข้าว ปลายข้าวมีโปรตีน 8 เปอร์เซ็นต์ เป็นวัตถุดิบอาหารที่เหมาะสมในการเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ปลายข้าวประกอบไปด้วยแป้งที่ย่อยง่ายเป็นส่วนใหญ่ มีไขมันและเยื่อใยในระดับต่ำ (1.0 เปอร์เซ็นต์) เก็บไว้ได้นาน ตรวจสอบ

การปลอมปนได้ง่าย ปลายข้าวที่ใช้เลี้ยงสุกร ควรเป็นปลายข้าวเม็ดเล็ก ปลายข้าวที่มีขนาดใหญ่ควรจะต้องบดให้มีขนาดเล็กลงก่อน แล้วจึงค่อยใช้ผสมอาหาร นอกจากนี้ยังมีปลายข้าวหนึ่ง (ข้าวเปลือกที่เปียกน้ำ หรือมีความชื้นสูง นำมาอบเอาความชื้นออก สีเอาเปลือกออก ปลายข้าวหนึ่งมีสีเหลืองอ่อนหรือสีขาวปนเหลือง) นำมาเลี้ยงสุกรทดแทนปลายข้าวได้ แต่ต้องพิจารณาเรื่องคุณภาพด้วย เช่น การปนของเมล็ดข้าวสีดำ ซึ่งเมล็ดข้าวสีดำมีคุณภาพไม่ดี

2.2 รำละเอียด มีโปรตีนประมาณ 12 เปอร์เซ็นต์ รำละเอียดมีไขมันเป็นส่วนประกอบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และเป็นไขมันที่หืนได้ง่ายในสภาวะที่อากาศร้อน หากเก็บไว้เกิน 60 วันไม่เหมาะที่จะนำมาใช้เลี้ยงสัตว์ รำละเอียดมักจะมีการปลอมปนด้วยแกลบป่น ละอองข้าวหรือดินขาวปน ทำให้คุณค่าทางอาหารต่ำลง ถ้าเป็นรำข้าวนาปรังควรระวังเรื่องยาฆ่าแมลงที่ปะปนมาในระดับสูง รำสกัดน้ำมันได้จากการนำเอารำละเอียดไปสกัดเอาไขมันออก ใช้ทดแทนรำละเอียดได้ดีแต่ต้องระวังเรื่องระดับพลังงาน เพราะรำสกัดน้ำมันมีค่าพลังงานใช้ประโยชน์ได้ต่ำกว่ารำละเอียด รำละเอียดมีเยื่อใยเป็นส่วนประกอบในระดับสูง จึงมีลักษณะฟ้าม ไม่ควรใช้เกิน 30 เปอร์เซ็นต์ในสูตรอาหาร รำละเอียดมีคุณสมบัติเป็นยาระบาย โดยเฉพาะสูตรอาหารแม่สุกรอุ้มท้องและเลี้ยงลูก จะช่วยลดปัญหาแม่สุกรท้องผูก

2.3 ข้าวโพด มีโปรตีนประมาณ 8 เปอร์เซ็นต์ และมีเยื่อใยอยู่ในระดับต่ำ เป็นวัตถุดิบอาหารที่เหมาะสมในการผสมเป็นอาหารสุกร ข้าวโพดที่ดีควรเป็นข้าวโพดที่บดอย่างละเอียด ไม่มีมอดกิน ไม่มีสิ่งปลอมปน และที่สำคัญที่สุดจะต้องไม่ขึ้นรา (สารพิษอะฟลาท็อกซิน) และไม่มียาฆ่าแมลงปลอมปน ข้าวโพดสามารถใช้ทดแทนปลายข้าวได้ ข้อเสียในการใช้ข้าวโพดคือมีเชื้อราและยาฆ่าแมลง เนื่องจากการเก็บเกี่ยว และการเก็บรักษาไม่ดีพอ

2.4 ข้าวฟ่าง มีโปรตีนประมาณ 11 เปอร์เซ็นต์ ข้าวฟ่างโดยทั่วไปจะมีสารแทนนิน ซึ่งมีรสฝาดอยู่ในระดับสูง สารแทนนินมีผลทำให้การย่อยได้ของโปรตีนและพลังงานลดลง ดังนั้นจึงเป็นข้อจำกัดในการใช้ข้าวฟ่าง

2.5 มันสำปะหลัง ใช้เลี้ยงสัตว์ในรูปมันสำปะหลังตากแห้งที่เรียกว่า มันเส้น มีโปรตีนประมาณ 2 เปอร์เซ็นต์ มีแป้งมาก มีเยื่อใยประมาณ 4 เปอร์เซ็นต์ ข้อเสียของการใช้มันเส้น คือ จะมีลำต้น, เหง้า และดินทรายปนมาด้วย ดังนั้นจึงควรเลือกใช้มันเส้นที่มีคุณภาพดี เกรดใช้เลี้ยงสุกร ส่วนหัวมันสำปะหลังสดไม่ควรนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์เพราะมีสารพิษกรดไฮโดรไซยานิกในระดับสูงมาก และเป็นอันตรายต่อสัตว์ได้ วิธีการลดสารพิษทำได้ 2 วิธีคือ

ก. ทำเป็นมันเส้น โดยหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ ตีงแดดอย่างน้อย 3 แดด มันเส้นที่มีคุณภาพดี สามารถใช้ทดแทนปลายข้าวได้ ในกรณีปลายข้าวราคาแพง และมันเส้นราคาถูก (ปลายข้าว 1 กิโลกรัม เท่ากับมันเส้น 0.85 กิโลกรัม + กากถั่วเหลือง 0.15 กิโลกรัม)

ข. ทำเป็นมันหมัก หมักในหลุม หรือในถุงพลาสติก ควรหมักอย่างน้อย 1 เดือน ซึ่งจะลดปริมาณสารพิษกรดไฮโดรไซยานิกให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุกร

3. อาหารประเภทไขมัน

ไขมันจากสัตว์ ได้แก่ ไขมันวัว ไขมันสุกร ส่วนไขมันจากพืช ได้แก่ น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำ เป็นต้น สาเหตุที่ต้องใช้ไขมันในสูตรอาหาร เพื่อเพิ่มระดับพลังงานในสูตรอาหารนั้นให้สูงขึ้น ส่วนใหญ่ใช้ในอาหารสุกรเล็ก โดยเติม 2-5 เปอร์เซ็นต์ในอาหาร ข้อเสียของไขมันมักจะมีกลิ่นหืน และเก็บไว้ได้ไม่นาน

4. อาหารประเภทแร่ธาตุ และวิตามิน

4.1 กระดูกป่น เป็นแหล่งของธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัสที่ดีมาก แต่มีคุณภาพไม่แน่นอน

4.2 ไคแคลเซียมฟอสเฟต ให้ธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัสทำมาจากกระดูก หรือทำจากหิน โดยนำเอาหินฟอสเฟตมาเผา ปกติจะใช้ไคแคลเซียมฟอสเฟตที่มีฟอสฟอรัส 18 เปอร์เซ็นต์ (P 18) หรือสูงกว่า

4.3 เปลือกหอยบด ให้ธาตุแคลเซียมอย่างเดียว

4.4 หัวไวตามินแร่ธาตุ หรือพรีมิกซ์ เป็นส่วนผสมของไวตามินและแร่ธาตุปลีกย่อยทุกชนิดที่สุกรต้องการ และพร้อมที่จะนำมาผสมกับวัตถุดิบอาหารสัตว์อย่างอื่นได้ทันที พรีมิกซ์มีขายตามท้องตลาดทั่วไป

การให้อาหารสุกรระยะต่าง ๆ

1. ลูกสุกรระยะดูนมแม่ เริ่มให้อาหารสุกรนมโปรตีน 22 เปอร์เซ็นต์หรืออาหารสุกรอ่อนโปรตีน 20 เปอร์เซ็นต์ เมื่อลูกสุกรมีอายุ 10 วัน ถึงหย่านม (หย่านม 28 วัน) และให้ต่ออีกประมาณ 3 วัน หลังจากหย่านมแล้ว

2. ลูกสุกรระยะหย่านม (หย่านม 28 วัน น้ำหนักประมาณ 6 กิโลกรัม) ให้อาหารสุกรอ่อนโปรตีน 20 เปอร์เซ็นต์ จนถึงอายุ 2 เดือน (น้ำหนักประมาณ 12-20 กิโลกรัม)

3. สุกรระยะน้ำหนัก 20-35 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีน 18 เปอร์เซ็นต์ โดยให้สุกรกินอาหารเต็มที่ สุกรจะกินอาหารวันละ 1-2 กิโลกรัม

4. สุกรระยะน้ำหนัก 35-60 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีน 16 เปอร์เซ็นต์ สุกรจะกินอาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัม

5. สุกรระยะน้ำหนัก 60 กิโลกรัม-ส่งตลาด ให้อาหารโปรตีน 14-15 เปอร์เซ็นต์ สุกรจะกินอาหารวันละ 2.5-3.5 กิโลกรัม

6. การให้อาหารสุกรพันธุ์ทดแทน สุกรตัวที่ต้องการจะเก็บไว้ทำพันธุ์ (ยกเว้นสุกรขุน, สุกรทดสอบพันธุ์) ควรจำกัดอาหารเพื่อไม่ให้อ้วนเกินไป เมื่อสุกรน้ำหนักประมาณ 60 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีน 16 เปอร์เซ็นต์ ให้อาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัม

7. การให้อาหารสุกรพ่อพันธุ์ ให้อาหารโปรตีนประมาณ 15-16 เปอร์เซ็นต์

- พ่อพันธุ์ตัวใหญ่ 150 กิโลกรัมขึ้นไป ให้อาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัม
- พ่อพันธุ์ตัวเล็ก 100-150 กิโลกรัม ให้อาหารวันละ 2 กิโลกรัม

8. การให้อาหารแม่สุกรอุ้มท้อง ให้อาหารโปรตีนประมาณ 15-16 เปอร์เซ็นต์ แม่สุกรจะตั้งท้องประมาณ 114 วัน ควรให้อาหารดังนี้

- แม่สุกรสาวทดแทนให้อาหารวันละ 2 กิโลกรัม
- แม่สุกรหลังจากผสมพันธุ์ให้อาหารวันละ 1.5-2 กิโลกรัม
- แม่สุกรตั้งท้อง 0-90 วัน ให้อาหารวันละ 2 กิโลกรัม
- แม่สุกรตั้งท้อง 90-108 วัน ให้อาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัม (ขึ้นอยู่กับสภาพแม่สุกรอ้วนหรือผอมด้วย)
- แม่สุกรตั้งท้อง 108-114 วัน ให้อาหารวันละ 1-1.5 กิโลกรัม (เมื่อตั้งท้องได้ 108 วัน ให้ย้ายเข้าคอกคลอด)

9. การให้อาหารแม่สุกรหลังคลอด ให้อาหารโปรตีนประมาณ 16 เปอร์เซ็นต์

- คลอดลูกแล้ว 0-3 วัน ให้อาหารวันละ 1-2 กิโลกรัม
- คลอดลูก 3-14 วัน ให้อาหารวันละ 2-3.5 กิโลกรัม
- คลอดลูก 14 วันขึ้นไป ให้อาหารเต็มที่เท่าที่แม่สุกรจะกินอาหารได้ หรือประมาณวันละ 4-6 กิโลกรัม ในกรณีที่แม่สุกรมีลูก 7 ตัวขึ้นไป (ควรให้อาหารแม่สุกรวันละ 3 ครั้ง เป็นอย่างน้อย ดูตามสภาพของแม่สุกร ระมัดระวังอย่าให้แม่สุกรพอม)

10. การให้อาหารแม่สุกรหลังหย่านม ให้อาหารโปรตีนประมาณ 15-16 เปอร์เซ็นต์

- แม่สุกรหย่านมในวันแรก ให้อาหารวันละ 1-1.5 กิโลกรัม
- แม่สุกรหย่านมจาก 2 วันขึ้นไป จนถึงแม่สุกรเป็นสัด (แต่ไม่ควรเกิน 15 วัน) ให้อาหารวันละ 3-4 กิโลกรัม เพื่อให้แม่สุกรสมบูรณ์พันธุ์เร็วขึ้นและเพิ่มการตกไข่
- แม่สุกรเป็นสัดและผสมพันธุ์แล้ว ลดอาหารลงเหลือวันละ 1.5-2 กิโลกรัม

- แม่สุกรไม่เป็นสัดเกิน 15 วัน แสดงว่าแม่สุกรผิดปกติ ให้ลดอาหารลงเหลือวันละ 2 กิโลกรัม และหาวิธีการทำให้แม่สุกรเป็นสัด โดยทำให้แม่สุกรเกิดความเครียด ใช้วิธีต้อนขังรวมกัน (แม่สุกรขนาดน้ำหนักตัวใกล้เคียงกัน) หรือขังสลับคอกทุกๆ 10 วัน ส่วนใหญ่แม่สุกรก็จะเป็นสัด ถ้าหากปฏิบัติเช่นนี้แล้วภายใน 1 เดือน แม่สุกรยังไม่เป็นสัด ควรคัดแม่สุกรออกไปจากฝูง

ข้อแนะนำในการเลือกใช้อาหารเลี้ยงสุกร

1. ผสมอาหารใช้เองในฟาร์ม ต้องรู้จักเลือกวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพดี วัตถุดิบตัวหลักๆ ได้แก่ กากถั่วเหลือง ปลาป่น ปลายข้าว ข้าวโพด รำละเอียด และวิตามินแร่ธาตุในรูปของพรีมิกซ์ แล้วนำวัตถุดิบมาผสมตามสูตรและความต้องการของสุกรแต่ละขนาด โดยใช้เครื่องผสมอาหาร หรือผสมด้วยมือก็ได้แต่สะดวก โดยอาศัยหลักผสมจากส่วนย่อยที่มีปริมาณน้อยๆ ก่อนแล้วจึงผสมเข้ากับส่วนใหญ่ วิธีนี้จะประหยัด สามารถเลือกใช้อาหารราคาถูกและหาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นการลดต้นทุนการผลิตได้มาก ซึ่งในเอกสารนี้มีสูตรอาหารที่ใช้เลี้ยงสุกรตั้งแต่สุกรนมจนถึงสุกรพ่อแม่พันธุ์

2. ใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูป ตั้งแต่สุกรนม สุกรอ่อน สุกรเล็ก สุกรรุ่น สุกรขุน และสุกรพันธุ์ ข้อดีคือสะดวกในการใช้และจัดหา ซึ่งอาหารสำหรับสุกรแต่ละขนาด จะมีจำหน่ายตามท้องตลาด ข้อเสียคือราคาจะแพง และผู้ใช้ไม่ทราบชัดเจนว่าอาหารเม็ดสำเร็จรูปประกอบด้วยวัตถุดิบอะไรบ้าง

3. ใช้หัวอาหารสำเร็จ (ส่วนใหญ่จะมีโปรตีนประมาณ 32-36 เปอร์เซ็นต์ และผสมวิตามินแร่ธาตุไว้ด้วยแล้ว) ใช้ผสมกับปลายข้าว ข้าวโพด รำละเอียด ตามอัตราส่วนน้ำหนักที่ระบุจำนวนวัตถุดิบข้างถุงอาหาร การใช้ในสุกรแต่ละขนาดให้ค่านึงถึงเปอร์เซ็นต์โปรตีนในอาหารผสมด้วย